

Κεντρικοί θεματικοί πυρήνες – Νόημα

Περίληπτική αναδιήγηση : Ο Πάτροκλος, φτάνοντας στα πλοία των Μυρμιδόνων, εκθέτει τη σοβαρότητα της κατάστασης στον Αχιλλέα και τον κατηγορεί για τη σκληρή στάση του. Του ζητάει να επιτρέψει τουλάχιστον σ' αυτόν να οδηγήσει τους Μυρμιδόνες στη μάχη. Ο Πηλεΐδης, βλέποντας κιόλας καπνό να βγαίνει από το καράβι του Πρωτεσίλαου, υποχωρεί και επιτρέπει στον Πάτροκλο να φορέσει την πανοπλία του· συμβουλεύει όμως τον φίλο του να μην απομακρυνθεί από τα πλοία.

Οι Μυρμιδόνες εξοπλίζονται γρήγορα και εξορμούν με ασυγκράτητη μανία. Οι Τρώες υποχωρούν τρομαγμένοι, ενώ οι Αργίτες ξεθαρρεύουν και τους τρέπουν σε άτακτη φυγή. Στην καταδίωξη πρωτοστατεί ο Πάτροκλος, ο οποίος σκοτώνει τόσους πολλούς εχθρούς, που μπορεί κανείς να μιλήσει για αριστεία. Ανάμεσα στα θύματά του είναι ο γιος του Δία και αρχηγός των Λυκίων Σαρπηδόνας και ο ηνίοχος του Έκτορα Κεβριόνης. Ο Πάτροκλος, μεθυσμένος από τις επιτυχίες του, έχει ξεχάσει την εντολή του Αχιλλέα να μην απομακρυνθεί από τα πλοία και συνεχίζει την καταδίωξη έως τις Σκαιές πύλες. Μόνο ένας θεός θα μπορούσε πλέον να τον σταματήσει.

Πράγματι, το πρώτο χτύπημα θα το δεχτεί από το χέρι του Απόλλωνα. Μεσ στην ορμή του δεν έχει αντιληφθεί την παρουσία του θεού-προστάτη της πόλης, που με μια κίνηση τον αφοπλίζει. Στη συνέχεια τον πληγώνει με το δόρυ του ο ικανότατος γιος του Πάνθου Εύφορβος. Το τελειωτικό χτύπημα θα το δώσει ο Έκτορας. Ο Πάτροκλος λίγο πριν ξεσνήσει προφητεύει στον Έκτορα τον θάνατό του, αλλά ο πρόμαχος των Τρώων, τυφλωμένος από τη νίκη του, τον χλευάζει και δείχνει να μην ακούει.

1ος κεντρικός θεματικός πυρήνας:	Ο ποιητής μπαίνει στην τελευταία πράξη της εξιστόρησης της αριστείας του Πάτροκλου, παρουσιάζοντας τα γεγονότα να κορυφώνονται σταδιακά. Ο ήρωας, ενθουσιασμένος από τις επιτυχίες του εναντίον των Τρώων, ξεχνάει την προειδοποίηση του Αχιλλέα ¹ . Συνεχίζει την καταδίωξη των αντιπάλων μέχρι τα τείχη της Τροίας. Ο ίδιος ο Δίας τον παρασύρει να συνεχίσει την επίθεση του, χρησιμοποιώντας τον σαν ένα πιόνι ² στα σχέδια που έχει ήδη καταστρώσει ³ . Ο ήρωας σκοτώνει εννιά Τρώες στην πορεία του προς τα τείχη της πόλης. Παρά λίγο οι Έλληνες να πάρουν την Τροία. Επεμβαίνει όμως ο Απόλλωνος ⁴ και απωθεί τον Πάτροκλο, που τρεις φορές προσπαθεί να κυριεύσει τα τείχη. Ο ήρωας κάνει και τέταρτη επίθεση. Τότε ο Απόλλωνος του φανερώνεται ⁵ και του δηλώνει ότι δεν είναι γραφτό του να πάρει την Τροία. Κι ο Πάτροκλος υποχωρεί, για να αποφύγει την οργή του θεού.
---	--

2ος κεντρικός θεματικός πυρήνας: 712-732 Μεταμόρφωση τον Απόλλωνα – Ενθάρρυνση τον Έχτορα – Διαταγή τον στον Κεβριόνη για επίθεση – Αναζήτηση του Πάτροκλου	Ο ρόλος του Απόλλωνα δεν τερματίζεται στο σημείο αυτό. Ο θεός παίρνει τη μορφή του Άσιου ⁶ και έρχεται κοντά στον Έχτορα, τη στιγμή που ο ήρωας αποθαρρημένος αντιμετωπίζει ένα δίλημμα: Να υποχωρήσει μέσα στην πόλη ή να διατάξει νέα επίθεση; Ο θεός προσπαθεί να τον φιλοτιμήσει και να τον πείσει να αντιμετωπίσει τον Πάτροκλο. Πραγματικά, ο Έκτορας μεταπείθεται. Φωνάζει, λοιπόν, στον Κεβριόνη, τον ηνίοχό του, να οδηγήσει ξανά το άρμα του στη μάχη. Ο Απόλλωνας, την ίδια ώρα, σκορπίζει αναταραχή ανάμεσα στις τάξεις των Ελλήνων· δίνει έτσι την ευκαιρία στον Έχτορα, χωρίς να αντιμετωπίσει κάποια επίθεση από τους Έλληνες μαχητές, να στραφεί στην αναζήτηση του Πάτροκλου.
--	---

3ος κεντρικός θεματικός πυρήνας: στ. 733-782	Την ίδια ώρα, όμως, κι ο Πάτροκλος είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει τον Έχτορα. Πεζεύει από το αμάξι του και ρίχνει εναντίον του
--	--

Ανταπόκριση του Πάτροκλου – Η επιτυχημένη βολή του – ο θάνατος τον Κεβριόνη – Σύγκρουση Έχτορα και Πάτροκλου – Γενίκευση της μάχης – Αρπαγή των όπλων τον Κεβριόνη	αντιπάλου του μια μεγάλη πέτρα. Η βολή πετυχαίνει τον ηνίοχο του Έχτορα, τον Κεβριόνη, ανάμεσα στα φρύδια και τον ρίχνει κάτω νεκρό. Χαρούμενος για το κατόρθωμά του ο Πάτροκλος εμπαίζει το νεκρό και εξορμά να του αρπάξει τα όπλα. Άμεση είναι και η αντίδραση του Έχτορα, που πηδάει κάτω από το αμάξι και συγκρούεται με τον Πάτροκλο, γύρω από το νεκρό Κεβριόνη. Η μάχη γενικεύεται, ενώ Τρώες και Έλληνες συγκρούονται με ασυγκράτητη ορμή και οι νεκροί είναι πολλοί, κι από τα δύο μέρη. Η μάχη είναι αμφίροπη. Την ώρα όμως που ο ήλιος αρχίζει να βασιλεύει, οι Έλληνες κατορθώνουν να αρπάξουν τα άρματα του Κεβριόνη.
--	---

4ος κεντρικός θεματικός πυρήνας:

Στίχ. 783-867 Νέα τριπλή επίθεση του Πάτροκλου – Φόνοι Τρώων – Επέμβαση τον Απόλλωνα – Αφοπλισμός του ήρωα -Το χτύπημα του Εύφορβου – Η θανατηφόρα βολή τον Έχτορα – Καυχησιολογίες τον Έχτορα – Προφητεία του Πάτροκλου – Θάνατός του	Η αρπαγή των όπλων του Κεβριόνη αποτελεί το σημείο από το οποίο αρχίζει μια ακόμη ορμητική επίθεση του Πάτροκλου. Ο ήρωας με τρεις αλλεπάλληλες εξορμήσεις σκοτώνει είκοσι εφτά Τρώες! Πάνω στην τέταρτη επίθεσή του όμως ο Απόλλωνος επεμβαίνει ξανά εναντίον του. Τον πλησιάζει, χωρίς να γίνει αντιληπτός, και τον αφοπλίζει. Ο ήρωας καταλαβαίνει ότι αυτό είναι έργο θεού ⁷ . Πριν όμως προλάβει να αντιδράσει, δέχεται ένα χτύπημα ανάμεσα στους ώμους, από το κοντάρι του Τρώα Εύφορβου ⁸ . Ο Πάτροκλος ετοιμάζεται να υποχωρήσει. Την ίδια ώρα, ο Έχτορας κάνει επίθεση εναντίον του και του καταφέρνει ένα τραύμα διαμπερές στην κοιλιά του. Ο Πάτροκλος πέφτει κάτω, ενώ ο Έχτορας καμαρώνει για το κατόρθωμά του ⁹ . Ονομάζει τον ήρωα ανόητο, που νόμιζε ότι θα πάρει την Τροία ¹⁰ . Ο Πάτροκλος ξεψυχάει, ενώ, σε ένα σύντομο λόγο του, παραδέχεται την ήττα του. Προφητεύει, επίσης, ότι σύντομα ο Έχτορας θα πεθάνει από το χέρι του Αχιλλέα. Ο Έχτορας αμφισβητεί την αλήθεια της προφητείας του νεκρού πια Πάτροκλου ¹¹ . Τραβάει το κοντάρι του από το σώμα του ήρωα και εξορμά εναντίον του Αυτομέδοντα, χωρίς επιτυχία ¹² .
---	---

Η τελευταία ενότητα της ραψωδίας Π αποτελεί την κορύφωση των γεγονότων που οδηγούν στο μοιραίο θάνατο του Πάτροκλου. Με κύριο εκφραστικό τρόπο την αφήγηση, ο ποιητής παρουσιάζει δυο επιθέσεις του πρωταγωνιστή της ενότητας (και όλης της ραψωδίας Π), του Πάτροκλου. Η πρώτη εκτείνεται στους στίχους 691-711, με την επέμβαση του Απόλλωνα, και η δεύτερη στους στίχους 733-790, οπότε και τερματίζεται πάλι με την επέμβαση του Απόλλωνα. Η αφήγηση διακόπτεται από μικρούς μονολόγους (δυο φορές μιλάει ο Απόλλωνας – στίχ. 707-709 και 721-725· μία φορά μονολογεί ο Πάτροκλος – στίχ. 745-750) και υπάρχει και ο διάλογος Έχτορα – Πάτροκλου – στίχ. 830-861. Τα μέρη αυτά τονίζουν ακόμη περισσότερο το ψυχολογικό κλίμα που επικρατεί και παρουσιάζουν την κρισιμότητα της κατάστασης. Βοηθούν, επίσης, να χαρακτηρίσουμε τα ίδια τα πρόσωπα που μιλούν.

Τόπος όπου διαδραματίζεται η υπόθεση είναι η πεδιάδα της Τροίας, τόπος δράσης των θνητών αλλά και των θεών (του Απόλλωνα). Ένα δεύτερο επίπεδο τόπου έμμεσα παρουσιάζεται

στους στίχους 856-857, όταν η ψυχή του Πάτροκλου εγκαταλείπει το νεκρό σώμα, για να βαδίσει στον Άδη. Με ρεαλισμό ο ποιητής παρουσιάζει την άποψη ότι η ζωή πάνω στη γη είναι πρόσκαιρη. Τον ίδιο ρεαλισμό φανερώνει ο ποιητής και στην περιγραφή των επιμέρους εικόνων της μάχης. Ιδιαίτερα πρέπει να προσέξουμε την κλιμάκωση που χρησιμοποιεί ο ποιητής μέχρι να φτάσει στην κορύφωση κάθε επεισοδίου· κλιμάκωση στις σκηνές της μάχης αλλά και στη σκηνή του θανάτου του Πάτροκλου, που είναι έργο του Απόλλωνα (στίχ. 788-804), του Εύφορβου (στίχ. 806- 807) και του Έκτορα (στίχ. 820-821).

Τελικά, ο Πάτροκλος πέφτει νεκρός, αφού δοξάστηκε με το παραπάνω, μέσα από τη νικηφόρο επίθεσή του (την αριστεία του), στις συγκρούσεις της ραψωδίας Π. Ο ποιητής με τη ραψωδία αυτή συνθέτει έναν ύμνο στην παλικάριά του Πάτροκλου, που είναι πολύ μεγάλος ήρωας, «που για να πεθάνει πρέπει να χτυπηθεί από θεό». Αυτό ισχύει για όλους τους μεγάλους ήρωες: «Στο T 417 και στο X 359 μαθαίνουμε πως και τον Αχιλλέα θα τον σκοτώσει ο Απόλλωνας...»¹⁴, που θα βοηθήσει τον Πάρη, όπως βοήθησε τον Έκτορα στην περίπτωση του θανάτου του Πάτροκλου.

Οι Μυρμιδόνες εξοπλίζονται γρήγορα και εξορμούν με ασυγκράτητη μανία. Οι Τρώες υποχωρούν τρομαγμένοι, ενώ οι Αργίτες ξεθαρρεύουν και τους τρέπουν σε άτακτη φυγή. Στην καταδίωξη πρωτοστατεί ο Πάτροκλος, ο οποίος σκοτώνει τόσους πολλούς εχθρούς, που μπορεί κανείς να μιλήσει για αριστεία. Ανάμεσα στα θύματά του είναι ο γιος του Δία και αρχηγός των Λυκίων Σαρπηδόνας και ο ηνίοχος του Έκτορα Κεβριόνης. Ο Πάτροκλος, μεθυσμένος από τις επιτυχίες του, έχει ξεχάσει την εντολή του Αχιλλέα να μην απομακρυνθεί από τα πλοία και συνεχίζει την καταδίωξη έως τις Σκαιές πύλες. Μόνο ένας θεός θα μπορούσε πλέον να τον σταματήσει.

Πράγματι, το πρώτο χτύπημα θα το δεχτεί από το χέρι του Απόλλωνα. Μες στην ορμή του δεν έχει αντιληφθεί την παρουσία του θεού-προστάτη της πόλης, που με μια κίνηση τον αφοπλίζει. Στη συνέχεια τον πληγώνει με το δόρυ του ο ικανότατος γιος του Πάνθου Εύφορβος. Το τελειωτικό χτύπημα θα το δώσει ο Έκτορας. Ο Πάτροκλος λίγο πριν ξεψυχήσει προφητεύει στον Έκτορα το θάνατό του, αλλά ο πρόμαχος των Τρώων, τυφλωμένος από τη νίκη του, τον χλευάζει και δείχνει να μην ακούει.

ΔΟΜΗ:

1^η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.684-711: Ο Πάτροκλος καταδιώκει τους Τρώες μέχρι τα τείχη της Τροίας, όπου τον σταματά ο Απόλλωνας.

2^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.712-732: Ο Απόλλωνας πείθει τον Έκτορα να ξαναμπεί στη μάχη.

3^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.733-750: Ο Πάτροκλος σκοτώνει τον Κεβριόνη.

4^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.751-782: Η μάχη γύρω από το νεκρό Κεβριόνη.

5^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.783-804: Τα τελευταία κατορθώματα του Πάτροκλου – Η επέμβαση του Απόλλωνα.

6^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.805-817: Ο Εύφορβος λογχίζει τον Πάτροκλο.

7^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ.818-854: Ο Έκτορας λογχίζει τον Πάτροκλο και συνομιλεί μαζί του.

8^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: στ. 855-867: Το ξεψύχισμα του Πάτροκλου.

ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ:

- 1) Η επέμβαση του Απόλλωνα.
- 2) Ο ρόλος του Εύφορβου.
- 3) Η μοίρα και ο θάνατος.
- 4) Ο διάλογος Έκτορα – Πάτροκλου.
- 5) Η ψυχή.
- 6) Ο θάνατος του Πάτροκλου, ο θάνατος του Έκτορα και ο θάνατος του Αχιλλέα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

– **ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ:** : Τα κατορθώματα του Πάτροκλου στην αρχή καταδεικνύουν την ανδρεία και την αριστεία του. Μόνο όταν επενέβη ο Απόλλωνος μπόρεσε να ηττηθεί. Αφενός: γενναίος, ιδιαίτερα συμπαθής, θαρραλέος, τολμηρός, αφετέρου: εγωιστής, υβριδική φιγούρα (υβριδικός=αυτός που αποτελείται από δυο στοιχεία διαφορετικής φύσης, που είναι ενωμένα μεταξύ τους με αντικανονικό τρόπο), αφού παρακούει τις εντολές του Αχιλλέα και ξεχνάει τις προειδοποιήσεις του Απόλλωνα, εν τέλει εξιλαστήριο θύμα του Δία. Λίγο πριν ξεψυχήσει παρουσιάζεται τολμηρός και διορατικός, αφού προφητεύει τον θάνατο του Έκτορα.

– **ΕΚΤΟΡΑΣ:** Ο Έκτορας, ενώ είχε αποδείξει πόσο θαρραλέος και ικανός πολεμιστής είναι, σκοτώνει τον Πάτροκλο,

όταν είναι τραυματισμένος και άοπλος, επιδεικνύοντας μια αλαζονική και υβριστική συμπεριφορά. Είναι ειρωνικός απέναντι στον ετοιμοθάνατο και ασεβής, λέγοντάς του ότι το σώμα του θα το φάνε τα όρνια. Τελικά αποτελεί μια τραγική φιγούρα, που αυταπατάται, αφού πιστεύει ότι μπορεί να σκοτώσει τον Αχιλλέα.

– **ΕΥΦΟΡΒΟΣ:** Εξαίρετος ιππομάχος, ύπουλος, ανέντιμος, δειλός.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ-ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

- **Προοικονομία:** 686-687, 688-691, 692-693, 700-701, 707-709, 730, 852-854 – **Προσήμανση:** στ. 799-800
- **Επική ειρωνεία:** στ. 721-725, 744-750, 832-836, 838-842, 860-861
- **Σχήμα αποστροφής:** στ. 744, 754, 787, 812-3, 843.
- **Μεταφορές:** (στ. 691) –«έβαλε φωτιά στα στήθη» (στ. 792) – «έστριψαν τα μάτια»
- **Παρομοιώσεις:** (στ. 705) –«ως δαίμων»– / (στ. 752-753) –«την ορμήν είχε λεονταριού... φονεύει» (στ.786) –«ωσάν θεός» (στ. 823-829) –«ως λέοντας... εθανάτωσε».
- **Προσωποποιήσεις:** (στ. 699) «εμάνιζεν η λόγχη»– (στ. 780) – «χωρίς να θέλ' η μοίρα»
- **Επίθετα:** (στ. 742) –«λαμπρόν θρόνον»– / (στ. 744) – «Πάτροκλε ιππόμαχε» / (στ. 788) – «τρομακτικός Φοίβος» / (στ. 791) – «παλάμην πετακτήν» / (στ. 833) – «φτερόποδα Έκτορα»
- **Εικόνες:** (στ. 862-863) «μες... χώμα».

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στίχοι: i) **831:** όταν μια πόλη κυριευόταν, οι άνδρες θανατώνονταν και οι γυναίκες κατέληγαν δούλες, ii) **855-857:** Οι αρχαίοι πίστευαν πως η ψυχή θρηνεί όταν αφήνει το σώμα για να πάει στον Άδη.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

– η αριστεία των ηρώων – η υστεροφημία – ο ηρωισμός – η παρέμβαση των θεών

Σημειώσεις

στ. 686 συμπληρωματικά σχόλια: ποια τύφλωσις!: στο πρωτότυπο ο ποιητής αποκαλεί τον Πάτροκλο νήπιο, χαρακτηρισμός που προοιωνίζεται κάτι κακό. Είναι φανερό και από τα επόμενα ότι η άτη έχει χτυπήσει τον ήρωα και ξεχνάει τις εντολές του Αχιλλέα

(στ. 87 κ.εξ.). Είναι λογικό μετά τις απανωτές επιτυχίες, με αποκορύφωμα τη νίκη του επί του Σαρπηδόνα, η αυτοπεποίθηση του Πάτροκλου να έχει ενισχυθεί υπερβολικά. Ο ποιητής τονίζει πρώτα την προσωπική ευθύνη του ήρωα, που δεν υποχωρεί μετά τη διάσωση των πλοίων, όπως του είχε ζητήσει ο Αχιλλέας, αλλά δεν ξεχνάει και τη βουλή του Δία, που συμφωνεί απόλυτα με το βιβλικό μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι (στ. 688-691).

στ. 688 του Δί' αξίζει ο νους: ο Πάτροκλος είναι καταδικασμένος σε θάνατο και αυτό οφείλεται σε δύο αιτίες: η ορμή του ήρωα αποδίδεται στην αδυσώπητη βουλή του Δία, αλλά και ο ίδιος ο ήρωας είναι υπεύθυνος, αφού ξεχνάει τις εντολές του Αχιλλέα και βαδίζει με ολέθρια αυτοπεποίθηση στο χαμό του.

στ. 692 συμπληρωματικά σχόλια: «Ποιον πρώτον και ποιον ύστερον εγύμνωσες στην μάχην, Πάτροκλε, οπότεν οι θεοί σ' εκάλεσαν στον Άδην;»: ενώ η τυπική εισαγωγή σε καταλόγους πεσόντων απαιτεί ερώτημα που απευθύνει ο ποιητής στη Μούσα ή στον εαυτό του (πρβ. Ε 703, Ξ 508 κ.α.), εδώ το ερώτημα δίνεται σε β' πρόσωπο, σε μια συγκινητική αποστροφή του ποιητή προς τον ήρωα, όπως σε πολλά σημεία αυτής της ενότητας (στ. 744, 754, 787, 812-813, 843). Η αποστροφή αυτού του τύπου, εκτός των άλλων, εκφράζει τη συμπάθεια και τη συμπόνια του ποιητή για τον ήρωα.

στ. 700 ο Φοίβος: Στη συγκεκριμένη περίπτωση αντιδρά ο Φοίβος, προστάτης της Τροίας, όπως είχε προβλέψει ο Αχιλλέας (στ. 94).

στ. 702-705 συμπληρωματικά σχόλια: Και τρεις εσκάλωσε φορές... ο ήρως: ο αριθμός τρία είναι τυπικός, όχι μόνο στον Όμηρο, αλλά γενικά στις λαϊκές διηγήσεις μέχρι σήμερα (βλ. και σχόλ. Α 54). Τυπικό επικό σχήμα είναι και η τριπλή επίθεση ενός ήρωα που αποκρούεται την τέταρτη φορά..(πρβλ. και παρακάτω στ. 784 κ.εξ.).

στ. 702 κ.εξ.: συμπληρωματικά σχόλια: Το τυπικό σχήμα «τρεις... αλλά την τέταρτη φορά» δημιουργεί αγωνία στο ακροατήριο, που θα περίμενε ότι η τέταρτη προσπάθεια θα απέβαινε μοιραία για τον Πάτροκλο σύμφωνα με το παραδοσιακό μοτίβο. Ο ποιητής όμως τον «σώζει» αυτή τη φορά από τον Απόλλωνα και παρατείνει τη μάχη, αυξάνοντας έτσι και την αγωνία μας, μέχρι την εμφάνιση και πάλι του ίδιου τυπικού σχήματος των τριών (στ. 784 κ.εξ.), που θα είναι πλέον μοιραίο.

στ. 709 ούδ' ο Αχιλλεύς: ο θεός πληροφορεί τον Πάτροκλο ότι η πόλη δε θα κυριευτεί από κανέναν από τους δύο, αφού και ο Αχιλλέας θα σκοτωθεί πριν από την άλυσή της.

στ. 717 ο Άσιος: ο ποιητής υπογραμμίζει τη συγγενική σχέση του με τον Έκτορα, γιατί έτσι δικαιολογείται το γεγονός ότι ο Έκτορας θα δώσει προσοχή στα λεγόμενά του.

στ. 744 κ.εξ. συμπληρωματικά σχόλια: Είναι η τελευταία φορά που ο Πάτροκλος γελά με τις νίκες του· σε λίγο η αριστοτελική περιπέτεια επέρχεται. Τα λόγια του ήρωα έχουν τον γνωστό κυνισμό των θριαμβολογιών αυτού που πλανάται και αγνοεί ότι και το δικό του τέλος πλησιάζει. Ανάλογη περίπτωση τραγικής άγνοιας θα επιδείξει σε λίγο και ο Έκτορας (στ. 829 κ.εξ.).

στ. 757 κ.εξ.: «**κι εκείν' οι δυο πιάσθηκαν εις τον νεκρόν επάνω σαν δυο λεοντάρια στο βουνό, της πείνας λυσσιασμένα, μάχονται μεγαλόψυχα για σκοτωμένο ελάφι. Παρόμοια ποίος τον νεκρόν να πάρει Κεβριόνην ο Έκτωρ και ο Πάτροκλος, μάχης δεινοί τεχνίται, με τον αλύπητον χαλκόν ν' αντισφαγούν ζητούσαν**»

συμπληρωματικά σχόλια: Η παρομοίωση («δυο λεοντάρια») δηλώνει ισότιμη μάχη. Σε άλλες περιπτώσεις το ισχυρότερο ζώο επικρατεί, όπως στους στ. 487-489, όπου ο Πάτροκλος είναι το λιοντάρι και ο Σαρπηδόνας ταύρος, ή στους στ. 823-826, όπου λιοντάρι είναι ο Έκτορας και ο Πάτροκλος παραβάλλεται με κάπρο. Παρ' όλα αυτά ο στ. 753, όπου ο Πάτροκλος παρομοιάζεται με λιοντάρι που δέχεται τραύμα στο στήθος, είναι μια ακόμη προσήμανση του θανάτου του ήρωα.

στ. 786 ωσάν θεός: Η εξομοίωση του Πάτροκλου με θεό δικαιολογεί την επέμβαση του Απόλλωνα· μόνο ένας θεός μπορεί τώρα να τον καταβάλει.

στ. 787 σου εφάνη: η ξαφνική αποστροφή προς τον ήρωα φανερώνει τα αισθήματα συμπάθειας του ποιητή γι' αυτόν, αλλά και τη συναισθηματική του φόρτιση λόγω του θανάτου που πλησιάζει.

στ. 805 θεοκρούομαι: παθαίνω σκοτοδίνη από κτύπημα θεού. Ο Απόλλωνας αφαιρεί από τον Πάτροκλο τη θεϊκή πανοπλία του Αχιλλέα, ώστε ευκολότερα να νικηθεί από τους θνητούς Εύφορβο και Έκτορα στη συνέχεια. Το μόνο όπλο του Πάτροκλου που δεν

ανήκει στη θεϊκή πανοπλία του Αχιλλέα, το δόρυ, θα σπάσει στα δύο (στ. 801-802).

στ. 808 Εύφορβος: αδελφός του Πολυδάμαντα.

στ. 814-815: «**άρπαξε και μες στον στρατόν εσύρθη, δεν εστάθη ν' αντιταχθεί στον Πάτροκλον, αν και ξαρματωμένον άρπαξε...**»: Ο Εύφορβος υποχωρεί, αν και ο Πάτροκλος είναι άοπλος και τραυματισμένος. Η δειλή συμπεριφορά του Τρώα σε συνδυασμό με τον έπαινο των πολεμικών του επιδόσεων (στ. 809-812) τονίζει ακόμα περισσότερο την ανδρεία του Πάτροκλου.

στ. 822 κατήφεια στους Αχαιούς εχύθη: η θλίψη που προκαλεί στους Έλληνες ο θάνατος του Πάτροκλου είναι ένας ακόμη τρόπος με τον οποίο ο ποιητής τονίζει τη σημασία της απώλειας και το μέγεθος της ανδρείας του ήρωα.

στ. 837 άθλιε: δυστυχισμένε. Ο Έκτορας, γεμάτος έπαρση, κομπάζει και πέφτει σε πλάνη, με αποτέλεσμα να διαστρεβλώνει τις εντολές του Αχιλλέα (στ. 839-842, βλ. στ. 86 κ. εξ.).

στ. 852-854: «**ολίγες είν' οι μέρες σου· και ιδού σε παραστέκει η μοίρα η παντοδύναμη κι η ώρα του θανάτου, οπού απ' το χέρι αδάμαστο θα πέσεις του Αχιλλέως ολίγες...**»: Τα λόγια του Πάτροκλου είναι προφητικά. Συνήθως οι μελλοθάνατοι στον Όμηρο είχαν μαντικές ικανότητες.». Τα λόγια του Πάτροκλου είναι προφητικά. Συνήθως οι μελλοθάνατοι στον Όμηρο είχαν μαντικές ικανότητες.

στ. 866-867 οι αθάνατοι: τα ονομαστά άλογα του Αχιλλέα, Εάνθος και Βαλίος.